

TOPLUMSAL TABAKALAŞMA SOSYOLOJİSİ (*)

Yazan:
C. Wright MILLS

Çeviren :
Özer OZANKAYA
Sosyoloji Asistanı

New York şehrinde bazı insanlar Madison Caddesindeki dairelerinden Sutton meydanındaki evlerine özel arabayla giderler; bazıları ise Brooklyn'deki bir fabrikadan Doğu Harlem'deki evlerine yeraltı treniyle dönerler. Detroit'te banliyönlü bir Grosse Pointe, bir de banliyösüz Hamtramk vardır. Binlerce küçük şehirde insanlar demiryolunun iki yanına ayrılmışlardır. Moskova'da yüksek parti üyeleri siyah arabaları içinde, güvenliği yerinde banliyölelere ihtiyat ile giderler; başka insanlar fabrikalardan küçücük apartman dairelerine yürüyerek dönerler. Washington, D. C.'nin gösterişli apartman dairelerinin gölgesinde karanlık izbeler bulunmaktadır.

Hemen her ulusun her topluluğu içinde bir yukarı, bir de aşağı-sınıf bulunmakta, çoğunda bir de geniş ikisi - arası sınıf yer almaktadır.

Sokak köşelerinde durarak gelişigüzel gözlemliyebileceğimiz bu gerçeği daha büyük bir dikkatle ele alır ve türlü şehir ve uluslar halklarının 24 saatlik davranış ve deneylerini, 12 aylık yaşayışlarını ve bütün hayatlarını kapsıyan biyografilerini incelersek, hemen bir sınıflandırmaya gitmek zorunda kalırız. Bu sınıflandırmayı değer verilen şeyler ve deneyler açısından yapabiliriz. Kimlerin, mevcut değer verilen şeyler ve deneylerden kaçını düzenli bir şekilde belediklerini ve elde ettiklerini ve bunun nedenlerini bulmak istiyebiliriz. Böyle bir sınıflandırma, toplumsal tabakalaşma konusunda yapılacak her çalışmanın temelini teşkil eder.

(*) Bu yazı C. Wright Mills'in, Irving Louis Horowitz tarafından derlenen çeşitli yazılarından meydana gelen *Power, Politics, and People*, (Ballantine Books, New - York, 1964) ,adlı kitaptan alınarak dilimize çevrilmiştir. (Çevirenin notu.)

Tanıdığımız her toplumda bazı insanların böyle değerlerden en yüksek payı elde ettiklerini, bazılarının en düşük payı aldıklarını, bir başka bölümünün de bu iki uç arasında bulunduğunu görürüz. Toplumsal tabakalaşmayı incelemek isteyen kimse, insanların bu şekilde sıraya girişini anlamak ve bu sıralar arasındaki farkların ne olduğunu ve neden ileri geldiğini bilmek istiyecektir. Bir toplumda her sıra veya tabakayı belirgin kılan özellik, üyelerinin toplumca değer verilen şeyleri veya deneyleri elde etmek hususundaki şanslarının birbirine çok yakın olmasıdır. Bu değerler araba, para, oyuncak, ev vs. olabileceği gibi, başkalarından saygı görmek, belli bir seviyeye kadar eğitim elde etmek, nezaketle muamele edilmek vs. de olabilir. Herhangi bir tabakaya mensup olmak, bu değerleri elde etmek hususunda o tabakanın öteki üyeleriyle benzer şansa sahip olmak demektir.

Benzer şanslara sahip insanlardan kurulu bir tabakayı da daha yakından inceleyip, onun kuruluş ve devam sebeplerini anlamaya çalışacak olursak, toplumsal tabakalaşma olayının anahtarları öneminde, en azından dört faktörle karşılaşırız. Bu faktörleri «tabakalaşmanın boyutları» olarak adlandırıyoruz. Bunların her biri, insanların, sözü edilen değerleri elde etmedeki şanslarının farklı oluşuna göre derecelendirmekte ve hep birlikte şanslardaki bu farklılıkları anlamamızı mümkün kılmaktadırlar. Bu dört boyut, meslek, sınıf, statü ve iktidardır.

I

Meslek kavramı, başlıca gelir kaynağı olan ve az çok sürekli olarak yapılan faaliyetler dizisini ifade eder.

Bireysel açıdan meslekî faaliyetler, satışa sunulabilen hüner tiplerini anlatır. Bu hünerler, günde bin dolara matematik sembollerini düzenlemekten, yılda bin dolara çöpçülük yapmağa kadar değişen türlü faaliyetleri içine alır.

Toplum açısından ise meslekler, faaliyetler olarak birer 'fonksiyon' durlar: yani her mesleğin bir sonuç - ürünü vardır - türlü mal ve hizmetler - ve buna göre sınaî gruplar halinde sınıflandırılırlar.

Görüldüğü gibi meslekler özel faaliyetler olarak (1) türlü tip ve seviyede hünerleri gerektirmekte ve (2) sınaî iş bölümü içinde bazı fonksiyonlar görmektedirler.

Amerika Birleşik Devletlerinde bugün, en belirli toplumsal tabakalar, benzer mesleklerin mensuplarından meydana gelmiş olanlardır. Başka türlü toplumlarda durum ne olursa olsun, çağdaş Amerika Birleşik Devletlerinde mesleklerin incelenmesi, toplumsal tabakalaşmanın anlaşılmasında en açık ve en kolay yolu teşkil etmektedir. Çünkü insanların en çoğu, günlerinin pek çoğunun en faal saatlerini mesleklerini ifayla geçirirler. Yaptıkları işin mahiyeti yalnız çocukluktan sonraki hayatlarının uyanık saatlerini tekeli altına almakla kalmaz, aynı zamanda neleri satınalmaya güçlerinin yeteceğini de tâyin eder; çünkü insanların en büyük kısmı, elde ettikleri her doğrudan geliri meslekî faaliyetleri yoluyla elde etmektedirler.

Böylece, gelir kaynağı olarak mesleklerin sınıf durumuyla ilgili olduklarını görüyoruz. Mesleklerin iş başında ve dışında belli bir prestij kotası taşıması normal olarak beklendiğinden, statüyü de doğrudan doğruya ilgilendirecekleri tabiidir. Aynı zamanda iş alanında doğrudan doğruya, toplum hayatının başka alanlarında da dolayısıyla, başka insanlar üzerinde değişen derecelerde iktidar sahibi olmak sonucunu da verirler. Görülüyor ki meslekler ferdin hüner ve görev durumunu olduğu kadar sınıf, statü ve iktidar durumunu da yakından ilgilendirmektedirler. Herhangi bir toplumsal tabakayı meydana getiren meslekleri anlamak için, onları yukarıda sözü edilen birbirine bağlı boyutların herbiri açısından mütalâa etmemiz gerekir.

20. yüzyılda meydana gelen en önemli meslekî değişiklik, bağımsız müteşebbislerin (işadamlarının, çiftçilerin ve serbest meslek sahiplerinin teşkil ettiği «eski orta sınıf») göçmesi ve ücretle çalışanların (idareciler, ücretli meslek erbabı, büro memurları ve satıcılardan kurulu «yeni orta sınıf») ortaya çıkıp genişlemesidir. Geçen iki kuşak zamanında eski orta sınıf % 6 - 25 oranında genişleme gösterirken, ücretle çalışanlar bir bütün olarak duraklamış, hattâ % 61 den % 55 e düşmüşlerdir. Buradan itibaren Amerikan şehirlerinde bu üç meslekî basamağa, örnek olmak üzere kısaca dokunacağız.

II

«Sınıf durumu», en basit ve objektif anlamında, gelir miktarı ve kaynağıyla ilgilidir. Bir sınıf, benzer sınıf durumlarında oldukları için benzer hayat - seçimlerine sahip olan bir insanlar topluluğudur.

Bugün, doğrudan bir gelire sahip olan insanların en çoğu için mülkiyetten çok meslek gelirin kaynağını teşkil etmektedir : mülklerini ve onların ürünlerini kârlı bir şekilde değiştirmekten çok, işgücü pazarında hizmetlerini satma imkânları bugün Amerikan halkının 4/5 inden çoğunun sınıf - şanslarını tâyin etmektedir. Paranın satınalabileceği ve insanların çoğunun arzu ettiği herşeyi elde edemeyecekleri, meslekî seviyelerine bağlıdır. Mesleklerinin icrasında insanlar, başkaları için ve başkalarının mülkü üzerinde çalışmaktadırlar. Bu durum, 19. yüzyılın küçük mülk sahibi müteşebbisler dünyası ile, bugünkü yeni toplumun meslekî yapısı arasındaki bir çok farklılıkları anlamamızı sağlayacak bir husustur. Bağımsız müteşebbislerden kurulu eski orta sınıf, küçük ve bağımsız mülkleri korumak uğrunda büyük mülk sahipleriyle savaşmasına karşılık, beyaz - yakalı işçilerden kurulu yeni orta sınıf, son zamanların kapitalizmindeki ücretli işçiler gibi, başlangıçtanberi iş güvenliği için geniş mülkiyete tâbi olmuşlardır.

Sanayi ve tarımdaki ücretli işçiler, meslekî yapının mülkiyetten mahrum tabanını teşkil etmekte, başkalarına ait malzeme ve teçhizatâ tâbi bulunmakta ve çalıştıkları saatler karşılığı olarak ücret almaktadırlar. Mülkiyet açısından beyaz - yakalılar «sermaye sahipleriyle işçiler arasında» *olmayıp*, ücretli işçilerle aynı durumdadırlar. Onları üretim araçlarına bağlayan herhangi bir mâlî bağ, mülkiyetten sağlanan kâr üzerinde herhangi bir prim hakları yoktur. İşçiler gibi, beyaz - yakalılar da mülk sahipleri için çalışmaktadırlar.

Ancak, kitapçı ve maden işçisi, sigorta memuru ve tarım işçisi, bir klinikte çalışan doktor ve bir vinç makinisti mülkiyet bakımından hep aynı durumda olmakla birlikte, sınıf durumları şüphesiz aynı değildir. Günümüzün türlü sınıf durumlarını anlamak için gelir kaynağı faktörüyle yetinmeyip, gelirin miktarına da bakmak gerekir.

1935 lerde, şehirlerde yaşayan üç tabakadan insanlar, müteşebbisler, beyaz - yakalılar ve işçiler, medyan aile geliri bakımından oldukça farklı bir durum gösteriyorlardı : beyaz - yakalılar için medyan gelir 2.008, müteşebbisler için 1.665, şehirlerde yaşayan işçiler için de 1.175 idi. Beyaz - yakalıların medyan geliri müteşebbislerinden yüksek olmakla birlikte, müteşebbisler arasında daha çok sayıda insanlar yüksek ve düşük seviyede gelir sahibiydiler. Dolayısıyla müteşebbislerin gelirleri, beyaz - yakalılarınkine oranla, birbirinden daha uzak uçlar arasında dağılmış bulunuyordu.

Gerçekte savaş sırasında ücretlerdeki ani yükseliş, meslekî grupların gelirlerinde böyle bir yayılmaya yol açtı; fakat bu yayılma eşit

ölçüler içinde olmadı. Bu yayılma başlıca şehirli müteşebbisler arasında oldu. Bir gelir seviyesi olarak şehirdeki eski orta sınıf, gittikçe birbirinden farklı tabakalardan meydana gelen bir topluluk haline gelmekte, bu topluluğun büyük bir bölümünü, çok düşük gelirli eski burjuvazi, küçük bir bölümünü ise çok yüksek gelirli küçük, fakat müreffeh yeni burjuvazi teşkil etmektedir.

1945 i takip eden yıllarda (1948, medyanı aile geliri) bütün beyaz - yakalıların geliri 4.058, şehirde yaşayan bütün işçilerinki ise 3.317 idi. Ancak bu ortalamalar, her tabaka içindeki özel grupların üst üste çakıştığını gözden saklamamalıdır: aşağı grup beyaz - yakalıları, satıcılar ve büro memurları -, kalifiye işçiler ve ustabaşlarıyla (*) hemen hemen aynı miktarda, fakat yarı kalifiye şehirli işçilerden daha fazla para kazanıyorlardı.

Mülkiyet bakımından beyaz - yakalıları ücretli işçilerle aynı durumdadırlar; mesleki gelir bakımından ise mülk sahipleriyle işçiler arasında bir yer tutuyorlar. Bir zamanlar bu yönden işçilerin çok üstünde bulunuyorlardı; bu fark gittikçe azalmıştır; 20. yüzyılın ortasında bu fark hâlâ bir dereceye kadar devam etmekte ise de, bu yeni orta sınıfı daha mütecanis bir gelir grubu yapan husus, onları öteki sınıflardan ayıran yeni gelir farklılıklarının ortaya çıkması değil, bütün gelirlerdeki genel artıştır.

Mülkiyet ve gelirin dağılışı tarzları önemlidir, çünkü eğer nüfusun türlü kademelerini içine alan genişlikte dağılım yoksa, mümkün veya arzu edilir bir seviyede üretimi karşılayacak satınalma gücü yok demektir. Bu dağılışı tarzları, toplumun mevcut sınıf yapısını ve böylece türlü sınıftan bireylerin arzulanan değerleri elde etme şanslarını devam ettirmeleri dolayısıyla da büyük önem taşırlar. Doğuşu takip eden ilk yıl içinde sağ kalmak şansından tutunuz, güzel sanatlar görmek şansına kadar herşey: sıhhatli kalmak ve hastalanılınca kısa zamanda iyileşmek şansı; suçlu çocuklardan olmamak şansı; ve en önemlisi, bir orta veya yüksek öğrenim derecesini tamamlamak şansı - bütün bunlar insanın, modern toplumun sınıf yapısı içindeki yerinin tayin ettiği şanslarındandır.

Bu değişik, eşit olmıyan şanslar sınıf yapısının tayin ettiği olasılıklardır. Ancak bu, sınıf durumları birbirine benzeyen insanların bir sınıf teşkil ettiklerinin mutlaka farkında olacakları veya arala-

(*) Gündelikçi ustabaşını, bu rakamlarda, şehirdeki ücretli işçilerden ayırdetmek imkânsız. Bu mümkün olsaydı, aşağı sınıf beyaz - yakalıların gelirinin yarı - kalifiye işçilerin gelirine daha yakın olduğu görülürdü,

rında bir birlik duygusunun doğacağı demek değildir. Ortak çıkarlarının mutlaka farkında olacakları veya bu çıkarları gerçekleştirmek için teşkilâtlanacakları, ya da bir siyasî parti hareketine girişecekleri demek de değildir. Hattâ başka sınıftan insanlara karşı mutlaka hasmane bir tavır alacakları ve onlarla mücadele edecekleri de demek değildir. Bütün bunlar - sınıf bilinci ve ortak çıkarların farkında olma, teşkilâtlanma ve sınıf savaşı - türlü zaman ve yerlerde, türlü şekiller altında görülmüştür; bugün ise bunlar zihnî ve siyasî bir gerçek olarak mevcut bulunuyorlar. Fakat mantıkî veya tarihî bakımlardan, doğrudan doğruya objektif sınıf yapısı gerçeğinden ileri geldikleri söylenemez. Böyle olup olmadığı, ancak her ayrı durumun ampirik olarak incelenmesinden anlaşılabilir.

III

Prestij kavramı en az iki kişiyi gerektirir : bunlardan birisi prestij talebinde bulunacak, öteki de bu talebi yerine getirecektir. Türlü kimselerin prestij taleplerini dayandırdıkları temellerle, başkalarının bu talepleri yerine getirmelerinin nedenleri, mülkiyet ve doğum, meslek ve eğitim, gelir ve iktidar, kısacası bir kişiyi ötekinden farklı kılan hemen herşeyi içine alır. Bir toplumun statü sistemi içinde bu talepler, kimin kimden, ne şekilde ve neye dayanarak prestij talep edeceğini düzenliyen kurallar ve beklèmeler (= expectations) halinde teşkilâtlanmışlardır. Belli kişilerin kendi kendilerini 'gördükleri' seviye, aşağı - yukarı bu statü sistemi tarafından tâyin edilmektedir.

Görüldüğü üzere dikkat etmemiz gereken altı madde vardır : Talep eden yönünden : (1) statü talebi, (2) bu talebin belirtilme veya ifade edilme tarzı, (3) talebin neye dayandığı. Bu talebi yerine getiren yönünden : (4) statüyü tanıma ve gösterilen saygı, (5) bu saygının gösterilme yolları, (6) saygı göstermenin dayandığı husus; bu husus saygı talebinin dayandığı hususla aynı veya ondan ayrı olabilir. Bütün bu terimler, olağanüstü genişlikte toplumsal olayları ifade etmektedirler.

Prestij talepleri, türlü statü seviyelerindeki insanların hayat tarzlarını yapan bütün hareket şekillerinde, adetlerde ve istihlâk tarzlarında ifadesini bulmaktadır. «Yapılan şeyler» ile «yapılmıyan şeyler» türlü tabakaların statüleriyle belirli adetlerdir. Yukarı statü gruplarının üyeleri farklı şekillerde giyinir, farklı derecede moda'yı takip eder, belli zamanlarda, belli yerlerde ve belli kimselerle yemek yerler. Yine farklı ölçülerde şahsi zerafet ve belirli hitap

tarzlarını korur, birlikte yemek yer ve erkek ve kız çocuklarının aynı statü tabakasından kimselerin çocuklarıyla evlenmelerini görmekten memnun olurlar. Amerikan şehirlerinde «sosyete,» kız çocukların ilk defa sosyeteye sokulması dolayısıyla yapılan törenler, toplumsal yardımlaşma faaliyetlerinin yönetimi, Amerikan toplumunun yüksek çevrelerinin statü faaliyetlerindedir. Bu çevrelerin özellikleri arasında dışarıya karşı kapalılık, uzaklık, soğukluk ve dışarıdan kimselere karşı lutuf kabilinden bir hayırhahlık bulunmaktadır.

Prestij talebi ve bu talebin başkalarının karşılanması çoklukla doğuma dayanmaktadır. Zenci çocuk, ferdi «başarısı» ne olursa olsun, beyaz çocuğun isteyip elde edebileceği saygıyı göremez. Göçmen, özellikle yakın geçmişte kitle halinde gelen göçmenler, doğma - büyüme Amerikalının gördüğü saygıyı göremezler; çünkü göçmen grupları, kendileri ve ana - babalarının Amerika'da buldukları süreye göre statü tabakalarına ayrılmıştır. «Amerika'da doğmuş ana - babadan, yine Amerika'da doğmuş beyazlar» arasında bazı «Eski Aileler» başka ailelere göre daha fazla saygı görmektedirler. Bu durumların her birinde - ırk, milliyet ve aile - prestij, özellikle en açık olarak toplumun en yukarı ve en aşağı tabakalarında, doğum esasına dayanmakta, veya hiç değilse doğumla sınırlanmaktadır: Avrupalı asiller ile kesin bir şekilde tecrit edilmiş olan ırksal azınlıklar, doğumun statüyü tayin etmesine birer örnektirler.

Yukarı sınıf çoğunlukla büyük prestije sahiptirler; hele parasının kaynağını mülkiyet teşkil ediyorsa. Ancak servet sahibi olmak modern sanayi toplumlarında prestij artmasına yol açarsa da, aşağı sınıf durumundan henüz çıkan zenginler yukarı sınıfların çevresine girebilmek için büyük güçlüklerle karşılaşır. Gerçekten, çok defa bir zamanların yukarı sınıfa mensup Eski Ailelerinin bugün fakir düşmüş çocukları, böyle Eski Ailelere mensup olmıyan zenginlerden daha çok saygı görürler. *Yeni zengin* (yüksek prestije sahip olmadan yukarı sınıfa dahil olma) ile iflas etmiş aristokrat (yukarı sınıfa dahil olmadığı halde yüksek prestiji olma) örnekleri, yüksek prestij ile yukarı sınıfa mensubiyetin daima bir arada gideceği iddiasının yanlış olduğunu göstermektedir. Ama, bir süre sonra fakir düşmüş aristokrat sadece bir fakir durumuna düşecek, *yeni zengin*in oğlu ise «eski zengin» olacaktır. Servet sahibi olmak aynı zamanda, yüksek prestijin fertler ve aileleri için gerektirdiği «zımnî» niteliklerin gelişmesine imkân veren çevrenin satın alınmasını da mümkün kılar. Amerikan prestij sisteminin seyyalleştğini

söylerken, iktisaden yüksek sınıfa mensup olmanın kısa zamanda yüksek prestij sağlamakta olduğunu belirtmek istiyoruz. Mülkiyete ve eski bir aileye dayanan feodal aristokrasi, Amerika'da mevcut olmamıştır. Veblen'in *Aylak Sınıf Teorisi*, iç - savaş sonrası Amerika'yı ve et, demiryolu ve çelik üretiminin yarattığı yeni zenginlerin prestij talep etme tarzlarını konu edinmişti.

Amerika'da orta tabakaların prestiji, doğum ve mülkiyet dışında bir çok prensibe dayalıdır. Bir ücretliler toplumu haline gelmek, *meslek* ve *eğitimin* önemini çok arttırmıştır. Meslek gelirin seviyesini tayin ettiği ve ayrı hayat tarzları ayrı gelir seviyelerini gerektirdiği sürece, meslek hayat tarzını tayin edecektir. Daha doğrudan bir şekilde, farklı meslekler farklı seviye ve tipte eğitimi gerektirmektedir ve eğitim de hayat tarzını ve dolayısıyla bir kimsenin talep edebileceği statüyü tayin eden bir faktör olmaktadır.

Bazı meslekler yukarı statü kademelerine hasredilmiştir; başka meslekler bu kademelerdeki insanların «şeref seviyesinin altındadır». Bazı toplumlarda, gerçekten, hiç bir iş yapmak zorunda olmamak en yüksek prestiji sağlamaktadır: bu prestij mülk sahibi sınıfın bir yönünü teşkil etmekte, yukarı sınıfa mensup ailelerin dışileri de bu pahalı tembelliğin uzman gösterişçileri olmaktadır. Çalışmak zorunda olduğu halde iş bulamıyanlar için «eğlence» utanç verici bir şeydir. Bunun gibi, mülkten elde edilen gelir her zaman, çalışarak elde edilen gelirden daha çok prestij sağlamaz; gelirin miktarı ve kullanılış tarzları kaynağından daha önemlidir. Evinin kirasıyla geçinen küçük bir mülk sahibi, mütevazı gelirlî bir doktor kadar prestije sahip olmayabilir.

İstihdam edilenler için, daha yüksek gelir sağlıyan, daha çok zihni çalışma gerektiren ve başkaları üzerinde kontrol yetkisi veren meslekler daha yüksek prestij sağlarlar. Fakat tek başına iktidar her zaman prestij getirmez: siyasî patron, iktidar uğruna prestijden vazgeçer -tarafdarları arasında olduğu zamanlar hariç-; meşrutî monarklar ise, törenli prestije karşılık siyasi iktidardan vazgeçerler. Dairelerde ve fabrikalarda yetişkin işçibaşları ve daire âmirleri, genel olarak, kendilerini düz işçiler ve daktiloların üzerine çıkararak bir saygı bekler ve görürler. Oysa ki sokaklardaki kitleleri yöneltmekle görevli polis memurunun yetkileri ona, küçük erkek çocuklardan başka kimsenin gözünde bir prestij sağlamamaktadır.

Eğitimin türü de, süresi kadar, prestijin önemli bir dayanağıdır: «Genç Kızlar Hazırlık okulları» ve «Yüksek Öğretim Hazırlık okulları»nda kız ve erkek öğrenciler, bazı çevrelerde saygıyı garan-

tileyen bir yaşama tarzına göre yetiştirilmektedirler. Başkalarında ise, eğitimden elde edilen entellektüel yeteneğin seviyesi prestiji tayin eden anahtar noktadır. Ancak prestij için, tek başına yetenek, toplumca beğenilen meslek dallarında yetenek kadar geçer temel değildir.

Prestij taleplerinin yerine getirilme derecesi ve kimler tarafından yerine getirildiği, geniş değişiklikler gösterebilir. Bir ferdin prestij talep ettiği kimselerin bir kısmı bu talebi yerine getirip, öteki kısmı getirmiyebilir; gösterilen saygıların bazıları samimi takdir duygularının ifadesi olabilir; ötekiler ise ileride bazı amaçlara ulaşmak için nabza göre şerbet vermekten ibaret olabilir. Gerçekten bir toplumda, herbirinin kendine göre kabul nedenleri ve alanları olan prestij hiyerarşileri, ya da içinde herkesin «yerini bildiği» ve daima yerinde olduğu tek bir hiyerarşi bulunabilir. Bu ikinci durum, prestij gruplarının tek biçimli ve devamlı olması ihtimalinin en kuvvetli olduğu durumdur.

İçinde herkesin prestijinin kesin ve belirli olarak tesbit edilmiş olduğu bir toplum düşününüz; her insanın talep ettiği prestij, gördüğü prestije denk; ve bu talepleri ifade ediş tarzı ile onların yerine getirilme yolları herkesçe bilinen stereotipler halinde tesbit edilmiş. Ayrıca taleplerin nedenleriyle, onların yerine getirilme nedenleri aynı; mülkiyet veya doğum esasına dayanarak prestij talep edenlere, mülkiyet veya doğum esasına dayanılarak prestij tanınıyor. Böylece herhangi iki kişi arasında beklenen saygının hacmi ve türleri daima bilinmekte, beklenmekte ve görülmektedir; ve her ferdin kendine biçtiği değer seviyesi ve türü onun iç hayatının müstakar yönlerini teşkil eder.

Şimdi de, içinde prestijin son derece kararsız ve belirsiz olduğu bir toplumu düşününüz: ferdin talepleri genel olarak başkalarınca kabul edilmemektedir. Taleplerin ifade ediliş tarzları, kendilerinden saygı beklenenlerce anlaşılammakta ve tanınmamaktadır; prestij talebini yerine getirenler olsa bile, onlar da bunu açık bir şekilde yapmamaktadırlar. Bir kimse gelirine dayanarak prestij talep etmekte, fakat kendisine bu prestij tanınsa bile, gelirinden dolayı değil, örneğin eğitim seviyesi veya kılık kıyafeti dolayısıyla tanınmaktadır. Saygının hacmini ve türünü tayin edebilecek olan bütün kontrol araçları ya kullanılamamakta, ya da zaten bulunmamaktadır. Böylece prestij sistemi artık bir sistem olmayıp, bir yanlış anlamalar, ani hiddetler ve ani yatışmalar yığınından ibarettir ve fert, kendi hakkındaki notu durmadan değiştiği için, ruhi gerginlik ve sıkıntılar içindedir.

20. yüzyılın ortasında Amerikan toplumu bu iki varsayımdan hiçbirine kesin olarak uymazsa da, kararsız ve belirsiz modele daha yakın olduğu oldukça açıktır. Bununla Birleşik Devletler'de hiç bir prestij sistemi bulunmadığını demek istemiyoruz; belli bazı meslek grupları, statü belirsizlikleri içinde bulunsalar da, belli prestij seviyelerine sahiptirler. Fakat şunu söylemek istiyoruz ki, prestij sisteminin işleyişi rahat olmayıp, sık sık sıkıntılıdır; prestijin dayandığı temel, prestij taleplerinin ifade edilme ve bu taleplerin yerine getirilme tarzları bugün büyük bir baskı altında bulunmaktadır; öyle bir baskı ki, çok defa erkek ve kadınları tam bir statü paniğine sürüklemektedir.

Gelir bakımından olduğu gibi, prestij bakımından da, Amerika'da beyaz yakalı gruplar toplumsal hayatlarında, belki işçiler ve müteşebbislerden daha belirli bir şekilde farklılaşmış bulunmaktadır. Şüphesiz ücretliler de müteşebbisler ve emlak sahipleri gibi bir gelir piramidi ve prestij dereceleri teşkil etmektedirler; fakat yeni orta sınıf, gelir ve prestij bakımlarından, bu piramide eklenmiş yeni bir piramit teşkil etmekte ve işçiler grubunun en aşağılarından müteşebbisler grubunun en yukarı kesimine kadar geniş bir alanı içine almaktadır.

Beyaz - yakalılar, ücretli işçilerden daha yüksek prestij talep ederler ve, genel bir kural olarak, bu taleplerini hem ücretli işçiler arasında, hem de kamu önünde kabul ettirebilirler. Bu gerçek, yerinde olarak, beyaz - yakalı tabakanın ayırdedici özelliği olarak alınmıştır; Birleşik Devletlerde bu grubun prestijinin düşmekte olduğunu gösteren kesin belirtiler varsa da, hâlâ ulus ölçüsünde, beyaz - yakalıların aşağı kesimleri - büro memurları ve satıcılar bile orta bir prestije sahip bulunmaktadır.

Beyaz - yakalıların prestijinin tarihi temelleri, üstün bir gelir dışında şunları içine almıştır: (1) iş yerlerinin ve yaptıkları iş türlerinin eski orta - sınıfsınlara benzer oluşu ve eski orta - sınıfın beyaz - yakalıların prestij elde etmelerine müsaade etmeleri; (2) Müteşebbisle ve saygı değer müşterilerle olan münasebetleri gayri şahsi bir duruma girdikçe, beyaz - yakalılar prestijlerini doğrudan doğruya firmadan edinmeye başladılar; (3) kıyafetlerinin üslup kazanması ve beyaz - yakalı işlerin pek çoğunun, gezme elbisesiyle iş başında bulunmaya imkân vermesi, onların prestij taleplerine de yankıdır; (4) beyaz - yakalı işlerin pek çoğunun gerektirdiği özel hünerler ve bir çoğunda yapılan işlerin türünlüğü ile çalışma usullerinin kararlaştırılmasındaki özerklik derecesi de prestij talebinde

yankısını bulmaktadır. Bundan başka (5) bu hünere öğrenmek için geçen zaman ve (6) eğitim ve yukarı kademe görevlilerle yakın temas vasıtasıyla bu hünere elde edilme tarzı da önemli olmuştur. (7) Beyaz - yakalılar lise öğretimini tekel altına almışlardır; 1940 da bile işçi ve müteşebbislerin VIII. sınıf tahsillerine karşılık, beyaz - yakalılar XII. sınıfı bitirmiş kimselerdi. (8) Beyaz - yakalılar doğum yoluyla da statü elde etmişlerdir: ırk açısından, zenci beyaz - yakalılar oldukça ender görülmektedir; daha önemlisi, doğum açısından 1930 da beyaz - yakalılar sadece % 9 kadarı, buna karşılık müteşebbislerin % 16 sı ve ücretli işçilerin de % 21 i yabancı tabiiyet altında doğmuşlardı. (9) Son olarak beyaz - yakalılar grubunun ücretli işçilere oranla sınırlı genişlikte olması, daha yüksek prestij edinmekte onları başarılı kılan başka bir faktördür.

IV

İktidar sahibi olmak, arzusunu başkalarının direnmesine karşı bile gerçekleştirebilmek demektir. Grupların ve fertlerin iktidar durumları, çok defa sıkı sıkıya karşılıklı münasebetler içinde bulunan sınıf, statü ve meslek faktörlerine bağlıdır.

Belirli meslekler, iş sırasında başka insanlar üzerinde bazı yetkiler verirler; fakat iş alanı dışında da, mülkiyet kurumlarıyla münasebetleri ve sağladıkları gelir dolayısıyla meslekler sahiplerine iktidar sağlarlar. Bazı meslekler, başka memur ve işçiler üzerinde doğrudan doğruya kontrolde bulunmak görevini verirler; beyaz - yakalılarının birçoğu böyle kadrolara yakından bağlıdır. Onlar yetkili makamın yardımcılarıdır: uyguladıkları iktidar, yetki devriyle elde edilen iktidardır, fakat onu bizzat kullanırlar.

Mülk sahibi sınıflar, iş ve mal piyasaları üzerinde doğrudan veya dolaylı iktidara sahip olabilirler; mülkiyetleri dolayısıyla devlet üzerinde de iktidarları olabilir. Franz Neumann'ın gayet güzel bir şekilde belirttiği gibi, bu iktidarlardan her biri uygulanmak üzere işverenler derneği, kartel veya baskı grubu şeklinde teşkilatlanabilir. Mülkiyet durumunun altında, mülksüz ücretlilerin sendikaları ile istihlâk kooperatifleri bulunabilir ve bunlar mülk sahiplerinin iktidarına karşı adı geçen üç cephenin her birinde savaşa girişmiş olabilirler.

Oysaki sınıfların, mesleklerin ve statü gruplarının iktidarından bahsederken, genel olarak, hemen hemen yalnız siyasi iktidarı kastederiz. Bu, böyle grupların devletin politikalarını ve faaliyetlerini

etkilemek veya tayin etmek hususundaki iktidarlarını ifade eder. Böyle bir iktidarın varlığının belirtisi ve onun uygulanmasında kullanılacak en doğrudan araç, ya bazı tabakaların üyelerinden kurulu olan, ya onların adına hareket eden, ya da bu durumların her ikisine de uyan teşkilatlardır. Türlü tabakaların iktidarları, çok defa üyelerinde bir siyasi arzunun, bir «sınıf bilincinin» bulunduğunu ifade eder. Fakat her zaman değil: «mırıldanan teşkilatsız işçiler» örneğinde olduğu gibi, aynı tabakaya mensup olanlar arasında, teşkilatlanmaksızın da ortak bir zihniyet bulunabilir. Öte yandan, bazı «baskı grupları» örneğinde olduğu gibi, aralarında herhangi bir ortak zihniyet olmıyan, benzer toplumsal tabakalara mensup kimselerin çıkarlarını temsil eden bir teşkilat bulunabilir.

Herhangi bir tabakanın siyasi iktidar sağlaması genel olarak şu üç faktöre bağlıdır: istekli bir zihniyet, objektif imkân ve teşkilat durumu. İmkân, toplumun tabakalaşma düzeni içinde grubun yapısal durumuyla sınırlıdır; arzu, grubun çıkarlarını ve bu çıkarları gerçekleştirme yollarını bilmesine bağlıdır. Yapısal durum ve çıkarların farkında olma, teşkilatlanma ile yakından ilgilidir: teşkilatlanma, bilinci kuvvetlendirmekte, teşkilatın siyasi bakımdan yerindeliği ise yapısal duruma bağlı bulunmaktadır.

V

Toplumsal tabakalaşma ve siyasi iktidar teorilerinde bahis konusu edilen hususlar şunlardır: (1) türlü tabakaların, modern toplumda, başka tabakalara göre durumu; (2) bu toplumsal tabakaların zihniyetlerinin siyasi muhtevası ve yönü. Bu hususlardan herhangi biriyle ilgili soruların, denetlenebilir cevaplar verilebilecek ve böyle cevapları gerektirecek şekilde sorulabilmesi, tabakalaşma ve siyasi zihniyet kavramlarının açık bir şekilde bilinmesine bağlıdır.

Çok defa tabakaların «zihniyeti»ne, objektif durumlarından daha büyük önem verilir.

Örneğin «Amerikan Birleşik Devletlerinde toplumsal sınıf bulunmadığı», söylenir; çünkü «psikoloji sınıfın esasını teşkil eder», yahut Alfred Bingham'ın söylediği gibi «sınıf ölçüleri her zaman sayısızdır, ve son tahlilde yalnız adına sınıf bilinci denen belirsiz bir şeyin önem taşıdığı görülmektedir». Amerika Birleşik Devletlerinde insanların kendilerini herhangi bir sınıfın üyesi saymadıkları, kendilerini iktisadi seviyelerine göre tanımadıkları, çok defa ik-

tisadi seviyeler olarak teşkilatlanmadıkları veya böyle teşkilatların gösterdiği yönde oy kullanmadıkları söylenir. Bu düşünceye göre Amerika baştan başa «orta - sınıf fertlerden kuruludur».

Fakat bu görüş, psikolojik duygularla başka türlü toplumsal ve ekonomik gerçekleri karıştırmaktadır. İnsanların her zaman ve her yerde «sınıf bilinci» ne sahip olmamaları, «hiç sınıf olmadığını» veya «Amerika'da herkesin orta sınıfa mensup olduğunu» göstermez. Ekonomik ve toplumsal olgular psikolojik duygulardan ayrı şeylerdir. Psikolojik duygular onlarla akılcı bir düşünüşün gerektirdiği şekillerde bir arada bulunabilir veya bulunmaz. Her ikisi de önemlidir; eğer psikolojik duygularla siyasi görüşler iktisadi veya mesleki sınıflara tekabül etmiyorsa, psikolojik banyolu iktisadi bebeği dışarı fırlatıp, her ikisinin ulusal küvete nasıl uyduğunu görmemek yerine, o durumun nedenini anlamaya çalışmalıyız. İnsanlar neye inanırlarsa inansınlar, iktisadi bir düzen olarak sınıf yapısı, o yapı içindeki durumlarına göre, onların hayat şanslarını etkilemektedir. Davranışlarının nedenlerini anlamıyorlarsa, bu, toplum bilimcinin de onları bilmezlikten gelmesini veya inkâr etmesini gerektirmez.

Eğer siyasi zihniyetler, objektif ölçülere göre ayırdedilebilen tabakaları takip etmiyorsa, bu uygunluk eksikliğinin açıklanması gerekir; gerçekten de bu durum toplumsal tabakalaşma psikolojisinin büyük meselesidir. Görüldüğü gibi tabakalaşma ve siyasi zihniyetle ilgili genel mesele, objektif ölçülerle belirli tabakalara mensup üyelerin siyasi uyanıklıkları, görüşleri ve bağlılıkları bakımından ne ölçüde mütecanis oldukları ve siyasi zihniyet ve faaliyetleriyle objektif durumları ve benimsedikleri değerlerin ne derece ahenk içinde bulunduğu meselesidir.

Bir grup insanın meslek, sınıf ve statü durumlarını anlamak, onların (1) sınıf bilincine sahip olup olmayacaklarını, aynı gruba mensubiyet duygusu duyup duymuyacaklarını veya çıkarlarını en iyi gerçekleştirme yolunun bir araya gelmek olduğunu anlayıp anlamıyacaklarını; (2) kendi kendilerine ve ortak durumlarına karşı, ya da herhangi başka bir hususta kollektif davranışa sahip olup olmayacaklarını; (3) teşkilatlanıp teşkilatlanmayacaklarını veya başkalarının kurulmuş teşkilatlara, derneklere, hareketlere veya siyasi partilere kabul edilip edilmeyeceklerini; veya (4) başka tabakalara karşı cephe alıp almıyacaklarını mutlaka bilmek demek değildir. Her durum için bu ihtimallerin araştırılması ve «sübjektif» nitelermelerin, sınıf mensubiyetini tâyinde ölçü olarak kullanılmaması, bu-

nun yerine, Max Weber'in belirtmiş olduğu üzere, objektif ölçülerle belirli durumlara dayanan ihtimaller şeklinde ileri sürülmesi gerekir.

Tabakalaşma meselelerinin bu şekilde ortaya atılmasında, bir toplumsal hareketler ve siyasi dinamikler modeli gizlidir. İnsanlar arasındaki önemli farklılıklar, onların hayat hikâyelerini ve fikirlerini şekillendiren farklılıklardır; şüphesiz herhangi bir tabaka içindeki fertler birbirlerinden farklı iseler de, onların toplumsal tabaka durumu gerektiği ölçüde anlaşıldığı takdirde ortaya bazı ortak psikolojik özelliklerin çıktığını görürüz. Toplumsal tabakalaşma konusunda benimsediğimiz prensipler bize bu imkânı vermektedirler. İnsanların benzer zihniyete ve ideolojiye sahip olacakları ve birlikte hareket edecekleri ihtimali, onların sınıf, meslek ve prestij bakımlarından mütecanis olmaları ölçüsünde artar. Şüphesiz objektif olarak birbirine benzeyen tabakalar mensupları arasında ideoloji, teşkilât ve bilinç doğması ihtimalini etkileyen başka faktörler vardır. Fakat, şimdiye kadar kullana geldiğimiz sınıf meslek, statü ve iktidar boyutlarının birarada şekillendirdiği insanlardan kurulan tabakaların psikolojik faktörlerden de etkilenmesi mümkündür. Yapılması gereken iş bu tabakalaşma boyutlarını, her birine ayrı ayrı dikkat göstererek, sonra da her birinin ötekilerle münasebetlerini inceliyerek, sistematik bir şekilde düzenlemektir.

VI

Tabakalaşmada değişmeler konusundaki başlıca teorilerin etrafında toplandığı «proleterleşme» teriminin anlamı hiç de açık değil. Bununla beraber burada ileri sürülen tanımlarda proleterleşme, «orta sınıf mesleklerin» gelir, mülkiyet, hüner, prestij ve iktidar bakımlarından, ilgili kimseler farkında olsunlar veya olmasınlar, ücretli işçilere dönüşmelerine işaret etmekte olabilir. Ya da bu terim, bilinç, görüş ve teşkilâtlı faaliyet bakımlarından değişmeleri ifade etmektedir. Örneğin, her bakımdan yüksek olan bir grup insanın gelir, mülkiyet ve hüner bakımlarından tamamen ücretli işçilere benzemesi, fakat prestij talepleri bakımından onlara benzemeğe karşı koymaları ve bütün bilinçlerini hayali prestij faktörleriyle doldurmaları mümkündür. Meselenin açıklıkla ve ücretli işçiler, beyaz - yakalı işçiler, ve toplumsal sınıfların genel psikolojisi konularında yersiz varsayımlarda bulunmaksızın ortaya konulması, ancak incelemelerde objektif durumla ideolojik bilinçliğin ayrı tutulmasıyla mümkündür.

Örneğin Marksist Anton Pannekoek, düşük gelirli mülksüz kimseleri değil, yetişkin işçileri proleterya içinde mütalâa etmeği yeğ tutarken ideoloji ve prestij faktörlerine göre hareket etmiş oluyor. Oysaki aynı faktörler «proleterya» içinde rollerini oynarken onları görmezlikten geliyor, çünkü Pannekoek, proleteryanın bir gün mutlaka bir bilince sahip olacağı metafizik inancına sahiptir. Beyaz - yakalıları *sui generis*, bağımsız bir «sınıf» olarak görenler çok defa ölçü olarak iktisadi seviyeyi değil, prestij veya statüyü almaktadırlar. Marksistlerin -örneğin L. B. Boudin'in - ileri sürdükleri, ücretli müstahdemlerin «gerçekte en basit gündelikçi işçi kadar proleteryanın bir parçası olduğu» iddiası açıkça iktisadi ölçülere dayanmaktadır; nitekim bu görüşün «önemli psikolojik faktörleri» bilmezlikten geldiğinin ileri sürülmüş olması da bunu göstermektedir.

Marksistler, *ilk olarak* ücretli işçilerin, veya hiç değilse onların geniş bölümlerinin, modern tarihteki devrimci rollerinin sosyalist bilincine sahip oldukları veya gerektiği her anda sahip olacaklarını varsayar. *İkinci olarak* orta sınıfların veya onların geniş bölümlerinin de bu bilinci edinmekte ve bu bakımdan ücretli işçilere benzemekte olduklarını veya ücretli işçilerin nasıl olduğu düşünülüyorsa o şekle gireceklerini varsayar. *Üçüncü olarak*, bu iddiayı esas itibariyle tabakalaşmanın iktisadi boyutunun, özellikle mülkiyetin, anahtar öneminde olduğu ve orta sınıfların bu boyut bakımından ücretli işçilere benzemekte oldukları varsayımına dayandırır.

Fakat mülksüz müstahdemlerin (hem ücretli işçiler, hem de aylıklı memurların) otomatik bir şekilde herhangi bir ortak siyasi tutumda bulunmamış olmaları, mülksüzlüğün iç - bilinçliği veya siyasi arzuyu tayin eden tek faktör, hatta en önemli faktör olmadığını açıkça gösteriyor.

Amerika Birleşik Devletlerinde ne beyaz - yakalılar, ne de ücretli işçiler mülkiyet meseleleriyle meşgul olmuşlar veya olmaktadır. Son yüzyıl içinde mülkiyetin temerküz etmesi, bir kuşağın hayat süresi içinde ani olarak ortaya çıkan bir değişiklik değil, yavaş bir süreç şeklinde olmuştur; en belirli «istimlâk» e uğriyagelen çiftçilerin oğulları ve kızları bile dikkatlerini şehirlerdeki mülksüzlüğe değil, şehir hayatının çekiciliği üzerinde odaklaştırmaktadırlar. Bundan başka iş sahipleri olarak aylıklı memurların hayat seviyelerinde, nüfusun geri kalan kısmının içinde olduğu gibi, bir yükselme olmuştur: demek oluyor ki mülksüzlüğün, kaçınılmaz şekilde

fakirleşmekle bir arada gittiği söylenemez. Aynı şekilde, bir kısım fertlerin mülksüzleşmesi sonucunu veren mülkiyetin temerküz etmesi olayı da, ne psikolojik anlam verilirse verilsin, «şiddetli acı-larla» birlikte gelmemiş veya proleterleşme yoluyla bir tepki gör-memiştir.

Objektif olarak görülen şudur ki, beyaz - yakalı kitlenin toplumsal yapı içindeki yeri gittikçe daha çok ücretli - işçilerininkine benzemektedir. Şüphesiz her ikisi de mülksüz olup gelirleri gittikçe birbirine yaklaşmaktadır. Beyaz - yakalıları ücretli - işçilerden ayırd-eden statü durumlarının bütün faktörleri şimdi kesin bir yıkılmaya maruz bulunmaktadır. Gittikçe artan rasyonalizasyon, beyaz - yaka-lılarda aranan yetiştirme seviyelerini düşürmekte ve işlerini gittikçe fabrikalardaki işlere benzetmektedir. Ücretli - işçiler arasında orta - öğrenim son derece yayıldığından ve bir çok beyaz - yakalı işler için gerekli hünerler basitleştiğinden, beyaz - yakalı iş piyasasının gittikçe daha çok sayıda ücretli - işçiler çocuklarına açılacağı kolay-lıkla anlaşılabilir.

Görüldüğü gibi, gelecek kuşağın hayat süresi içinde aşağı grup beyaz - yakalıları ile ücretli - işçiler arasında muhtemelen bir «top-lumsal sınıf» teşekkül edecektir; bu, Weber'in deyimiyle, iki sınıf arasında tipik bir iş hareketliliği olacağını ifade eder. Şüphesiz böyle bir şey mesleki tabakaları veya yukarı seviye idarecileri değil, satış odalarında ve bürolarda çalışanların pek büyük kısmını içine alacaktır. Mülksüzlerin meslek dünyalarındaki bu değişmeler, on-lar için, mülksüz oluşları gerçeğinden daha önemlidir.

Siyasi üstünlüğün, görevsel, iktisadi vazgeçilmezlikten ileri geldiği varsayımı çok defa, modern toplumda şu veya bu tabakanın iktidara geçeceğini ileri süren teorilerin başlıca temelini teşkil et-mektedir. Toplumsal düzenin başlıca görevlerinin yerine getirilme-sinde vazgeçilmez olan sınıfın, yönetici sınıfların değişme süreci içinde iktidarı almağa hazır sınıf olduğu varsayılmaktadır. Max We-ber, bürokrasi üzerine denemesinde, bu düşünceye pek az değer tanımıştır: «Milyonları bulan resmi şahısların durmadan artan vazgeçilmezliklerinin iktidar konusundaki kesinliği, artık, bazı pro-leter hareketleri temsilcilerinin belirttikleri üzere, proleterlerin ik-tisadi vazgeçilmezliklerinin onların toplumsal ve siyasi iktidar du-rumlarının ölçüsü için arzettiği kesinlikten daha yüksek değildir. Eğer «lüzumluluk» kesin faktör olsaydı, köle işgücünün yaygın ol-duğu ve hür insanların genellikle çalışmayı şerefsizlik saydıkları yerlerde, «lüzumlu» kölelerin iktidar mevkilerine sahip olmaları

gerekirdi; çünkü onlar en az bugünün resmi şahısları ve proleterleri kadar lüzumluydular. İktidarın artıp artmayacağı böyle mütalâalarla kararlaştırılmaz.

Bununla beraber, bunun aksi görüşe, tabakalaşma konusunda yapılan yayınların pek çoğunda rastlanmaktadır. Kapitalistin faaliyetlerinin parazit mahiyetini ve işçilerin gördükleri işin gerçek görevini anlayan Marx'ın işçilerin iktidarı ele geçireceğini öngörmesi gibi, James Burnham (O'ndan önce de Harol Lasswell ve John Corbin) da orta sınıfın, modern toplumun gittikçe daha çok tabi olduğu hünerlere sahip sınıf olması dolayısıyla, zamanla iktidara geleceğini düşünmüştü. Böylece teknik ve idarî lüzumluluk iktidar mücadelesi olayları ile karışmakta ve iktidarın başka bütün kaynaklarını gölgede bırakmaktadır.. Böyle bir görüşün sakatlığı olumlu bir şekilde anlaşılmalıdır: bizim siyasi iktidarla toplumsal tabakalaşma arasındaki münasebetlerin daha açık ve yatkın bir modeline ihtiyacımız var.

Sınıf ve statü durumları gittikçe serbest piyasa kuvvetleri ve geleneğin devamlılığı ölçülerinden çıkararak daha şekli kurallara tabi olmuştur. Sınıf yapısının hükümetçe yönetilmesi, eşitsizlikleri hafifletmekte ve düşük gelirli sınıflar mensuplarının içinde buldukları risklere karşı sigortalamakta başvurulan başlıca bir yol olmuştur. Şimdi A. B. D. 'de artık serbest işçi piyasaları, baskı gruplarının kuvveti kadar sınıf durumlarını ve türlü tabakaların imtiyazlarını tayin edememektedir. Saatler ve ücretler, tatiller, hastalık zamanlarında, kaza, işsizlik ve yaşlılık hallerinde gelir güvenliği - bütün bunlar şimdi birçok bilinçli baskıların konusunu teşkil edip, vergi politikaları, transfer ödemeleri, fiyat listeleri, para yardımları, azami fiyatlar tesbiti, gelir dondurmaları, vs. ile birlikte, kelimenin objektif anlamında «sınıf kavgalarının» konusunu teşkil etmektedirler.

Sınıf şanslarını, temel sınıf yapısını değiştirmeden idare etmek amacıyla girişilen «Refah Devleti» teşebbüsleri, türlü anlamları ve tipleriyle, daha elverişsiz sınıf şartlarında olup, bu durumu düzeltecek güce sahip olan, ya da böyle bir güç elde etmeğe çalışmak tehdidinde bulunanların hayat risklerini ve hayat şanslarını yeniden dağıtmak amacıyla hazırlanan iktisat politikalarını desteklemektedir.

İşçi sendikaları, çiftçi birlikleri ve ticaret odaları Refah Devletin siyasi hayatına hakim olup, onların içinde ve aralarındaki rekabetler gittikçe daha geniş ölçüde türlü grupların durumunu tayin

etmektedir. Devlet böyle baskıların dengeye ulaştıkları buluşma noktasında bulunmaktadır ve türlü mesleki tabakların imtiyazları ve güvenlikleri gittikçe artan ölçüde, doğrudan doğruya teşkilatlanmış iktidarın araçlarına tabi olmaktadır. Emekli ödemeleri, özellikle II. Dünya Savaşında bu yana, işçi sendikalarının pazarlıklarında başlıca bir konu olagelmiş ve pazarlık gücüne sahip olan da yine ücretli işçiler olmuşlardır. İşyerinde yaralanmalara ve mesleki hastalığa karşı sosyal güvenlik, yavaş yavaş, işyerindeki yaralanmalardan işçiyi sorumlu tutan ve işverenin sorumluluğunun mahkemede açılacak bir tazminat davasıyla isbat edilmesi şartını arıyan, yüz yıl önceki hukukun (common law) yerine geçmiştir.

Böyle kanunlar yürürlükte oldukça, kol işçisinin sınıf şansları kanunla öteki tabakalarınkine eşit veya onun üstünde bir seviyeye çıkacaktır. Gelir seviyesi gibi, statü ve meslek imtiyazları da, gittikçe daha fazla, sendikanın, ticaret odasının ve hükümetin baskı güçlerine tabi olmuştur ve ileride durumun daha da fazla aynı yönde olacağına inanmak için her türlü sebep vardır.